

POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania H. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego i wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 9 czerwca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. wyrokiem z dnia 31 marca 2014 r. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 11 czerwca 2012 r., którą ustalono kapitał początkowy ubezpieczonego H.J. przyjmując do ustalenia podstawy wymiaru kapitału przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z kolejnych 10 lat kalendarzowych, tj. od dnia 1 stycznia 1978 r. do dnia 31 grudnia 1987 r., gdzie wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 70,17% oraz decyzję z dnia 9 lipca 2012 r., przeliczającą kapitał początkowy ubezpieczonego zgodnie z treścią art. 185 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.) a także decyzję z dnia 11 lipca 2012 r., którą organ rentowy przyznał emeryturę ubezpieczonemu w ten sposób, że

stwierdził, iż wysokość emerytury ubezpieczonego H. J. i wysokość kapitału początkowego powinna być ustalona wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru świadczenia w wysokości 107,08% (pkt 1) i oddalił odwołanie w pozostałym zakresie (pkt 2).

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...), po rozpoznaniu apelacji obu stron, wyrokiem z dnia 9 czerwca 2015 r. z apelacji organu rentowego zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w zakresie ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego i w tej części oddalił odwołanie (pkt 1) oraz oddalił apelację ubezpieczonego (pkt 2).

Sąd Apelacyjny w motywach rozstrzygnięcia wskazał, że Sąd pierwszej instancji wbrew art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ustalił wysokość kapitału początkowego ubezpieczonego przyjmując wysokość wynagrodzeń z 20 najkorzystniejszych lat z całego okresu ubezpieczenia, w tym przypadających po dniu 1 stycznia 1999 r., kiedy to wartość kapitału początkowego ustala się na dzień 1 stycznia 1999 r. i nie może on obejmować wynagrodzeń ubezpieczonego osiągniętych po tym dniu. Sąd Apelacyjny podniósł ponadto, że wysokość wynagrodzeń za lata 1969-1977 uzyskanych przez ubezpieczonego podczas zatrudnienia w KWK „A.” w P. nie może być ustalona na podstawie zeznań świadków bowiem stosunek pracy ma indywidualny charakter i nie ma możliwości ustalenia wynagrodzenia z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskiwanego przez innego pracownika. Zgodnie z § 21 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. Nr 237, poz. 1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony, zaskarżając wyrok w całości oraz wnosząc o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...), względnie o

przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G. Ośrodkowi Zamiejscowemu w R..

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego oraz przepisów postępowania, a mianowicie:

- a) art. 53 w związku z art. 111 oraz art. 26 i 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez ich niewłaściwe zastosowanie, a w efekcie przyjęcie, że wskaźnik wysokość podstawy wymiaru kapitału początkowego powinien wynosić 66,09%, podczas gdy powinien on być ustalony w wysokości 130%,
- b) art. 227 k.p.c. w związku z art. 258 k.p.c. i art. 299 k.p.c. przez ich niezastosowanie, co skutkowało pominięciem dowodu z zeznań świadków i przesłuchania ubezpieczonego w sytuacji nieistnienia dowodów wskazanych w § 21 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony został występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w postaci abstrakcyjnej możliwości zastosowania przez sąd ogólnych środków dowodowych przyjętych w Kodeksie postępowania cywilnego wobec nieistnienia środków dowodowych wskazanych w § 21 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe w postępowaniu o ustalenie wysokości kapitału początkowego i świadczenia emerytalnego. Skarżący uwypuklił, że stosownie do treści art. 227 k.p.c. sąd powinien celem wyjaśnienia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności wykorzystywać wszelkie środki dowodowe wymienione w Kodeksie postępowania cywilnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), jeżeli zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wykazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionej w tym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

W tym kontekście należy wskazać, że podstawowym celem instytucji przysądu jest rozważenie, czy w skardze kasacyjnej podniesiono okoliczności, których rozważenie przez Sąd Najwyższy będzie wkładem w rozwój prawa i zapewnienia jednolitości jego wykładni sądowej. Tylko wtedy wykazany zostaje publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 9 listopada 2005 r., V CSK 70/05, LEX nr 1405380; z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 49/07, LEX nr 898321; z dnia 2 grudnia 2011 r., II UK 165/11, LEX nr 1646601). Wymaganie dotyczące przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ma umożliwić stronie wnoszącej skargę przekonanie Sądu Najwyższego o istnieniu przesłanek, na których opiera się wstępne badanie skargi pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06, LEX nr 18975). Dla spełnienia obowiązku określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest przedstawienie argumentacji przekonującej o potrzebie przyjęcia jej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

W rozpoznawanej sprawie skarżący powołał się na przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., a to występowanie zagadnienia prawnego.

Odnosząc się do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego stwierdzić należy, że aby było to możliwe, to konieczne byłoby przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia

konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999 i powołane tam orzeczenia). Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 maja 2015 r., III PK 3/15, LEX nr 1747849). Ponadto należy zauważyć, że istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów nie występują, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że brak jest istotnego zagadnienia prawnego sformułowane przez skarżącego, gdyż Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że ograniczenia dowodowe, z uwagi na regulację zawartą w § 21 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe obowiązują tylko w postępowaniu przed organem rentowym. W sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. Z art. 473 § 1 k.p.c., a także z wszystkich przepisów dotyczących zasad postępowania dowodowego obowiązujących w procesie cywilnym, wynika, że sąd ubezpieczeń społecznych, dokonujący kontroli decyzji ustalającej wysokość emerytury, może ustalać wysokość wynagrodzenia otrzymywanego przez pracownika w przeszłości w oparciu o wszelkie środki dowodowe (bez ograniczeń właściwych postępowaniu przed organem rentowym). Wielokrotnie zwracano na to uwagę w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyroki z dnia 2 lutego 1996 r., II URN 3/95, OSNAPiUS 1996 nr 16, poz. 239; z dnia 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97,

OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 342; z dnia 14 czerwca 2006 r., I UK 115/06, OSNP 2007 nr 17-18, poz. 257; z dnia 8 sierpnia 2006 r., I UK 27/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 235; z dnia 7 grudnia 2006 r., I UK 179/06, LEX nr 342283; z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 117/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 167 i z dnia 26 stycznia 2012 r., I UK 218/11, LEX nr 1162650) oraz w orzecnictwie sądów powszechnych (wyroki Sądów Apelacyjnych: w Szczecinie z dnia 17 października 2006 r., III AUa 509/06, LEX nr 253495; w Warszawie z dnia 21 listopada 2008 r., III AUa 809/08, Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie 2009 nr 2, poz. 6; we Wrocławiu z dnia 12 stycznia 2012 r., III AUa 1450/11, LEX nr 1110002 oraz w Gdańsku z dnia 5 października 2012 r., III AUa 565/12, LEX nr 1223165 i z dnia 6 lutego 2013 r., III AUa 1322/12, LEX nr 1293592). W razie braku dokumentacji płacowej ubezpieczony - w celu wykazania podstawy wymiaru emerytury - może udowadniać wysokość swoich zarobków w oparciu o jakiegokolwiek inne środki dowodowe (np. zeznania świadków, opinie biegłych, dokumentację zastępczą, w tym dokumenty dotyczące wynagrodzenia osób zatrudnionych w podobnych okolicznościach oraz przesłuchania ubezpieczonego w trybie art. 299 k.p.c.). Niemniej jednak ustalenia dokonywane przez sąd celem obliczenia należnego świadczenia (renty lub emerytury) muszą uwzględniać, że stosunek pracy ma zawsze charakter indywidualny, określone warunki zatrudnienia mają charakter niepowtarzalny bowiem zostały ustalone między pracodawcą i konkretnym pracownikiem. Uśrednione obliczenie wysokości wynagrodzenia - oparte na wynagrodzeniu otrzymanym przez innych pracowników - nie może oddać indywidualnych cech właściwych dla danego stosunku pracy. W przypadku wynagrodzenia zasadniczego lub innych obligatoryjnych składników wynagrodzenia wynikających z obowiązujących przepisów można przyjąć najniższe wynagrodzenie obowiązujące w czasie, którego dotyczy żądanie uwzględnienia tego okresu do przeliczenia podstawy emerytury, co wprost wynika z art. 15 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. wyrok Sądu Najwyższego: z dnia 4 lipca 2007 r., I UK 36/07, LEX nr 390123; z dnia 17 stycznia 2012 r., I BU 8/11, LEX nr 1619729 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 7 kwietnia 2016 r., III AUa 1530/15, LEX nr 2062016 czy wyroki Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 6

października 2015 r., III AUa 712/15, LEX nr 1820442 oraz z dnia 30 października 2013 r., III AUa 269/13, LEX nr 1403675).

Ponadto podkreślenia wymaga, że w konsekwencji utrwalonego orzecznictwa, w sprawie nie występuje kolejna potrzeba wyjaśniania tego samego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy wyraził już swój pogląd w konkretnej kwestii, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2011 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 9 marca 2011 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126 i z dnia 24 lutego 2011 r., II PK 274/11, LEX nr 1215146).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.